

Türkiye Ekonomisi: Son Gelişmeler ve Görünüm

**E. Murat Ucer
Şubat 2019**

Özetle...

■ Küresel Ortam

- Büyüme ortamı sert zayıflıyor; ABD güçlü, AB, Çin ivme kaybı var...
- 'Parasal normalleşme' devam ediyor, ama Fed'in söylemi değişti/yumuşadı...
- GOP'lara karşı hava yumuşadı...
- Ticaret 'savaşları', Çin'de yavaşlama ve –genelde-- 'global siyaset/jeopolitik' önemli riskler...

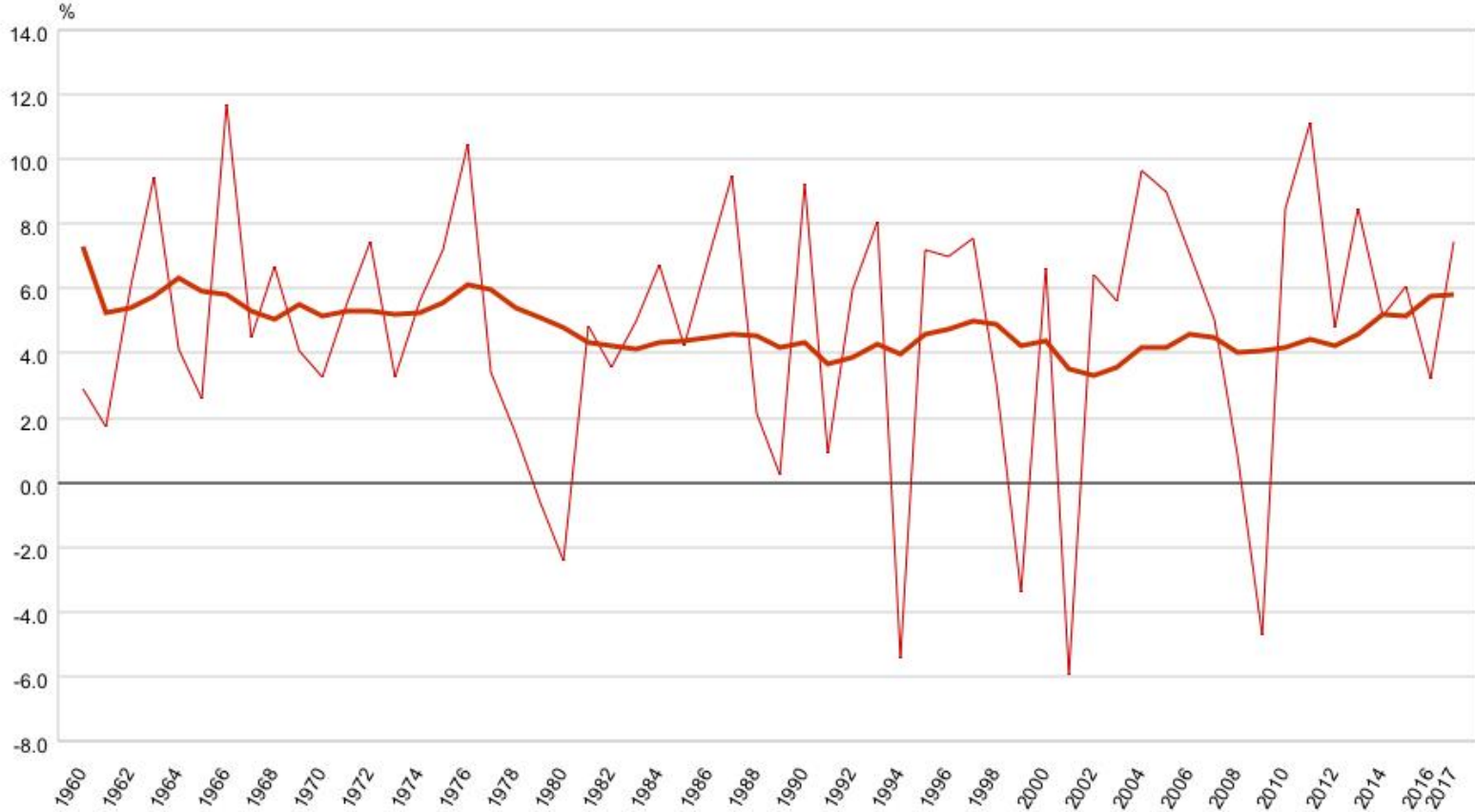
■ Türkiye Ekonomisi

- Son 10-15 yıl iyi büyüydük ama 'açıldık', şimdi yine bir yol ayrımındayız...
- Geçen yıl çok zor bir yıldır; Ağustos 'ayrı' bir yangındır, söndü...
- Ama 'en kötü geride kaldı' demek için erken, bu defa 'bilanço resesyonu' yaşıyoruz gibi...
- 2019 dalgalı geçebilir, seçim sonrası yapılacaklar, yatırımcıların Türkiye'ye bakışı, dış politika çok önemli olacak...

Türkiye son 15 yılda çok hızlı büyüdü...

Uzun Vadeli Görünüm: GSYH Büyümesi (%)

(kalın çizgi 15-yıllık ortalamayı gösterir)

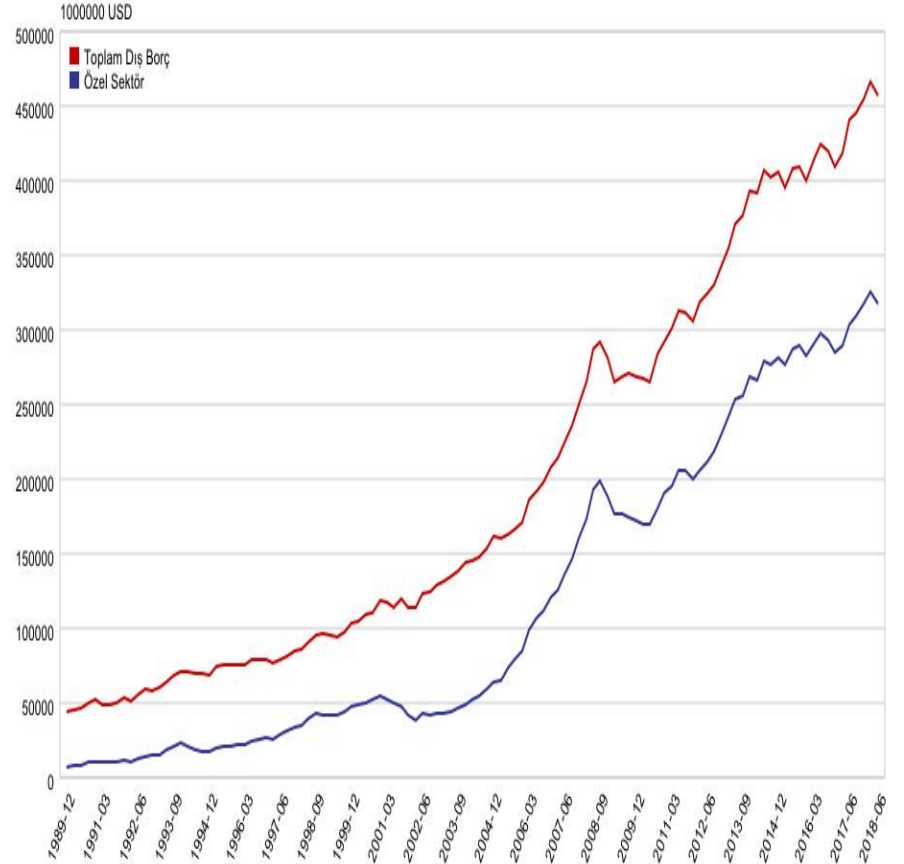
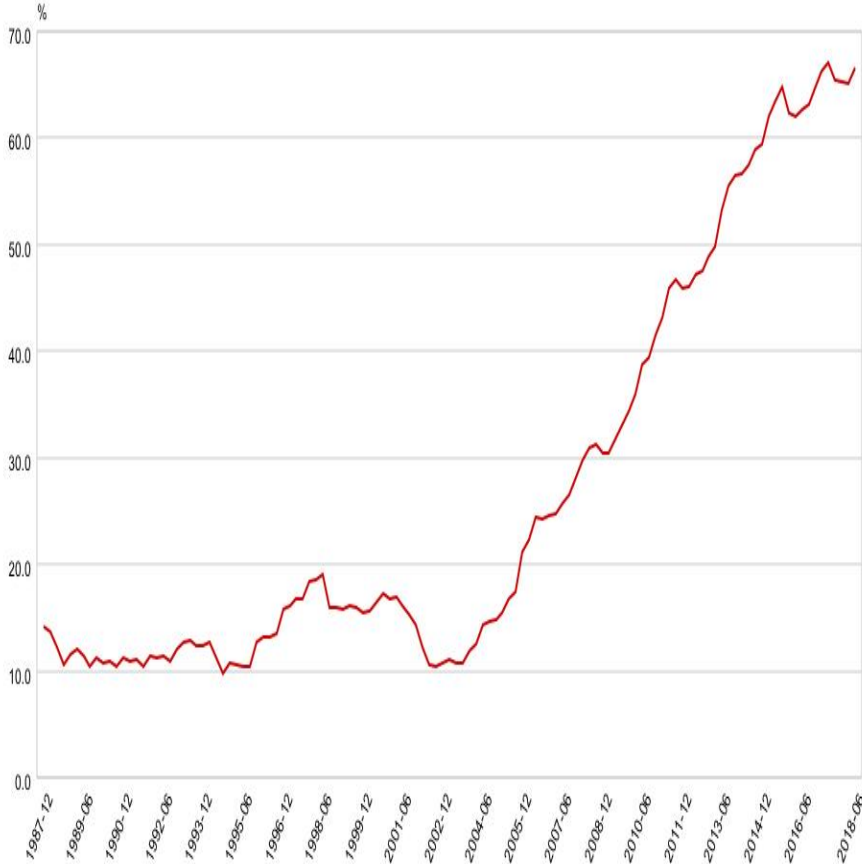

Ama özel sektör --özellikle şirketler-- çok hızlı borçlandı...

Özel Sektöre Verilen Krediler (Şirketler+Hanehalkı, % GSYH)

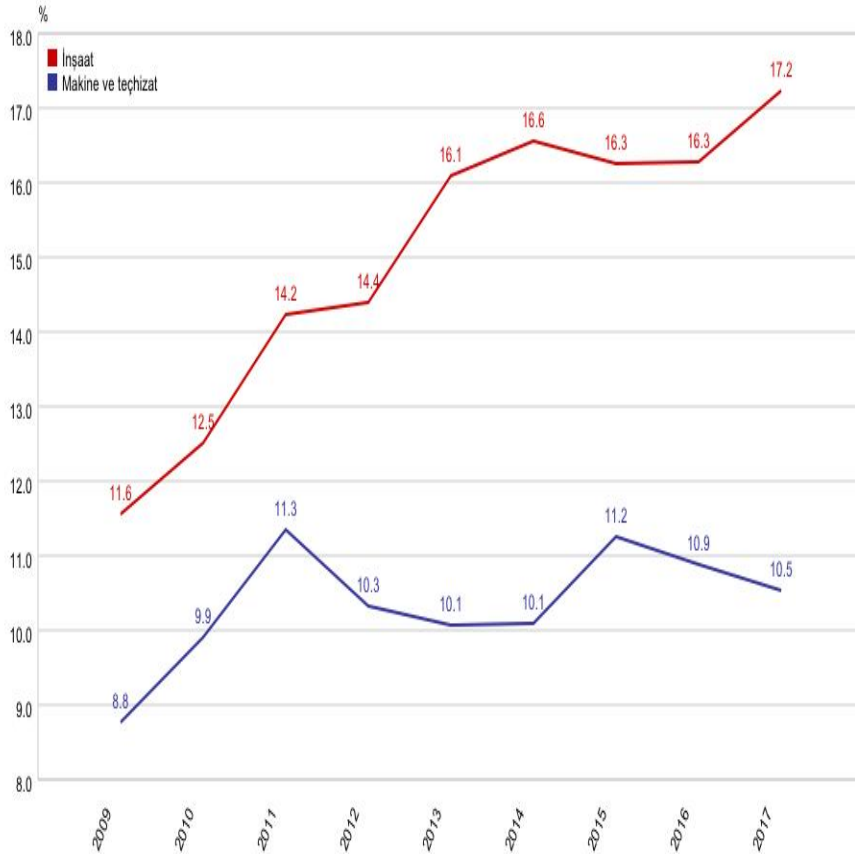
TURKEY DATA MONITOR Toplam Dış Borç

TURKEY DATA MONITOR

İnşaat büyümenin motoru oldu...

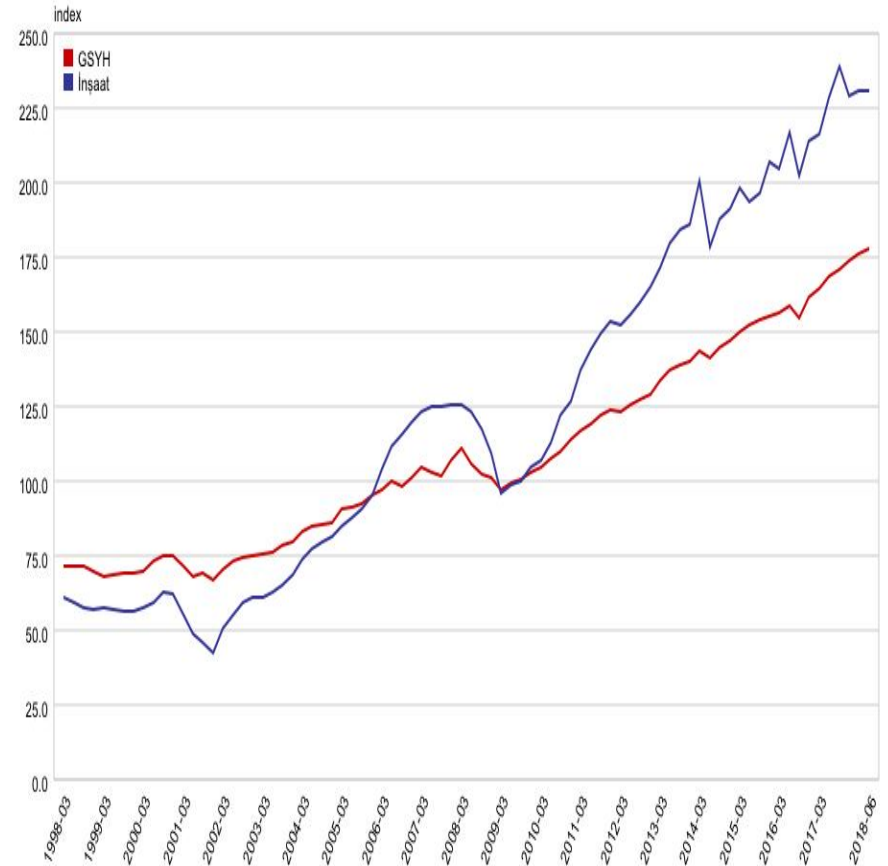
Yatırımın GSYH içindeki Payları (cari fiyatlarla, %)

TURKEY DATA MONITOR

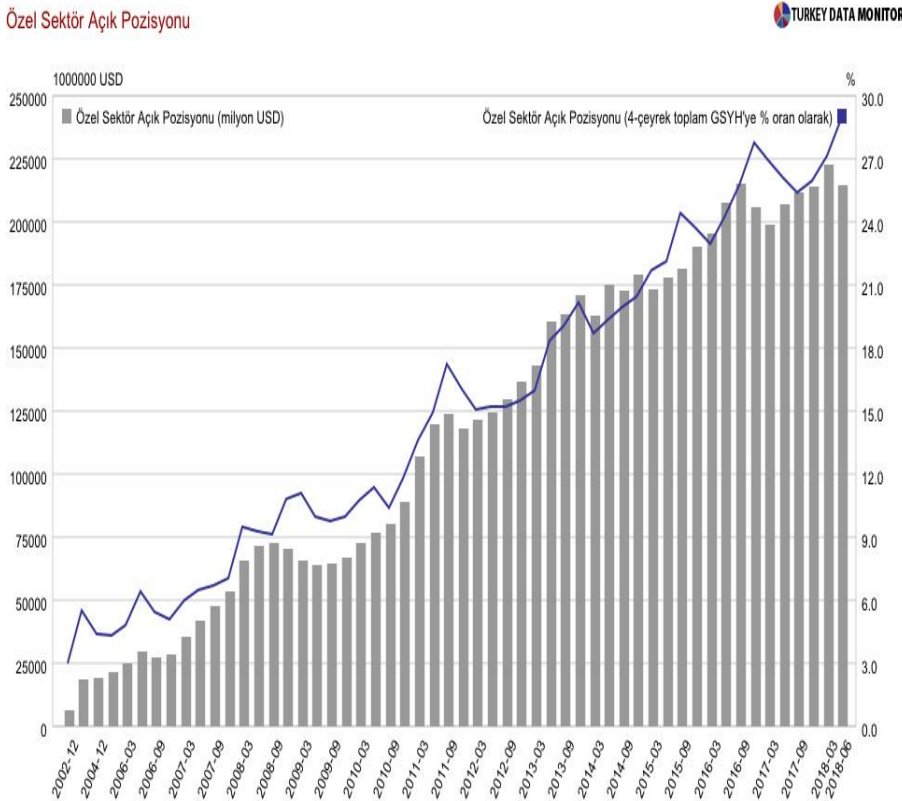
Gayri Safi Yurtiçi Hasıla ve İnşaat Katma Değeri
(mevsimsellik etkisinden arındırılmış; 2009=100)

TURKEY DATA MONITOR

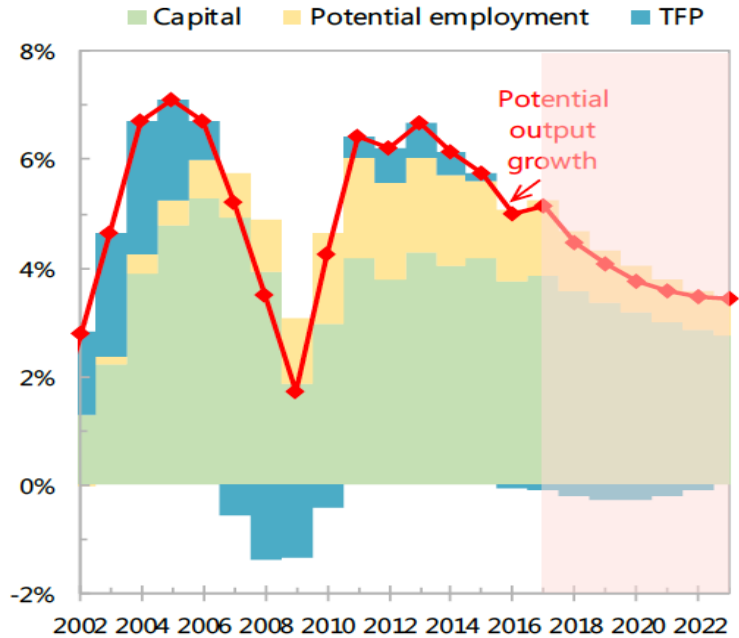

Döviz riski şirketlerde yoğunlaştı, büyüme ‘verimli’ değildi...

Özel Sektör Açık Pozisyonu

Contributions to Potential Output Growth, 2002-23 (Percentage points)

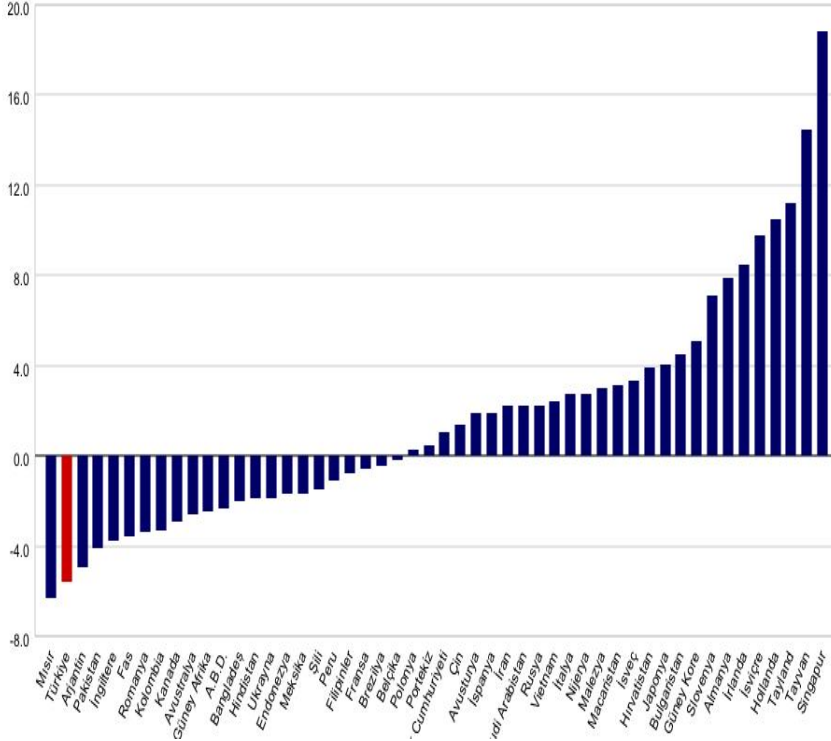
Sources: IMF staff estimations and TurkStat.

<http://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2018/04/30/Turkey-2018-Article-IV-Consultation-Press-Release-Staff-Report-and-Statement-by-the-45822>

Cari açığımız, enflasyonumuz global ölçekte yüksek seyretti...

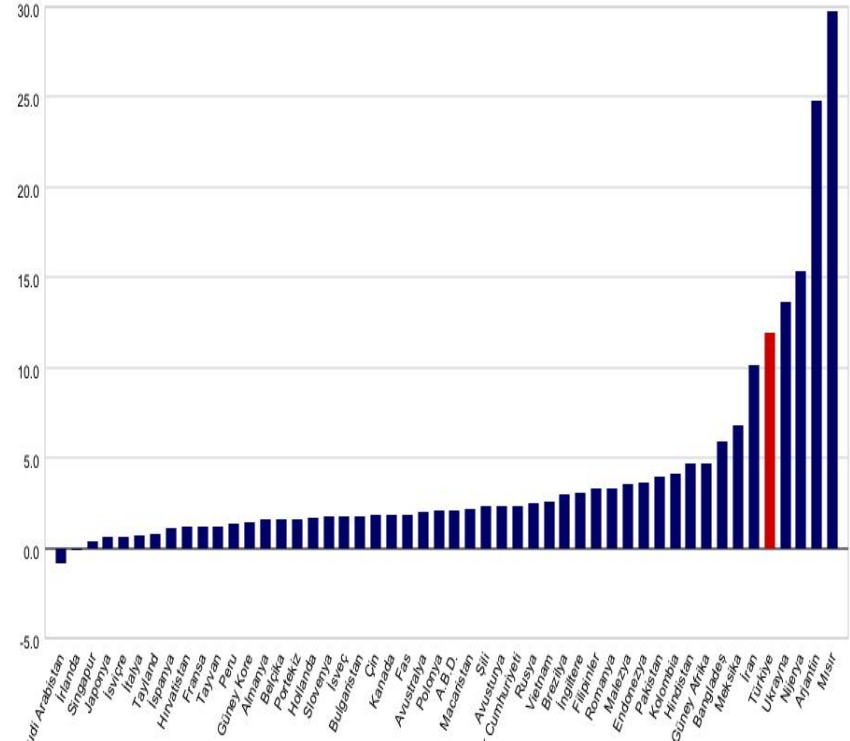
Cari denge (GSYH %)
TDM 50, 2017

TURKEY DATA MONITOR

Enflasyon, dönem sonu tüketici fiyatları
TDM 50, 2017

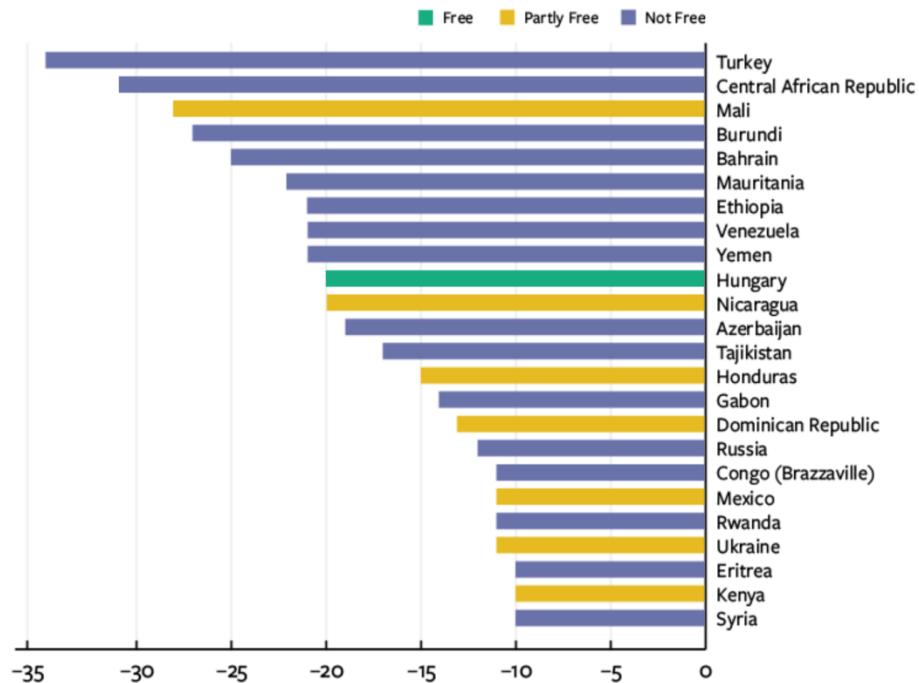
TURKEY DATA MONITOR

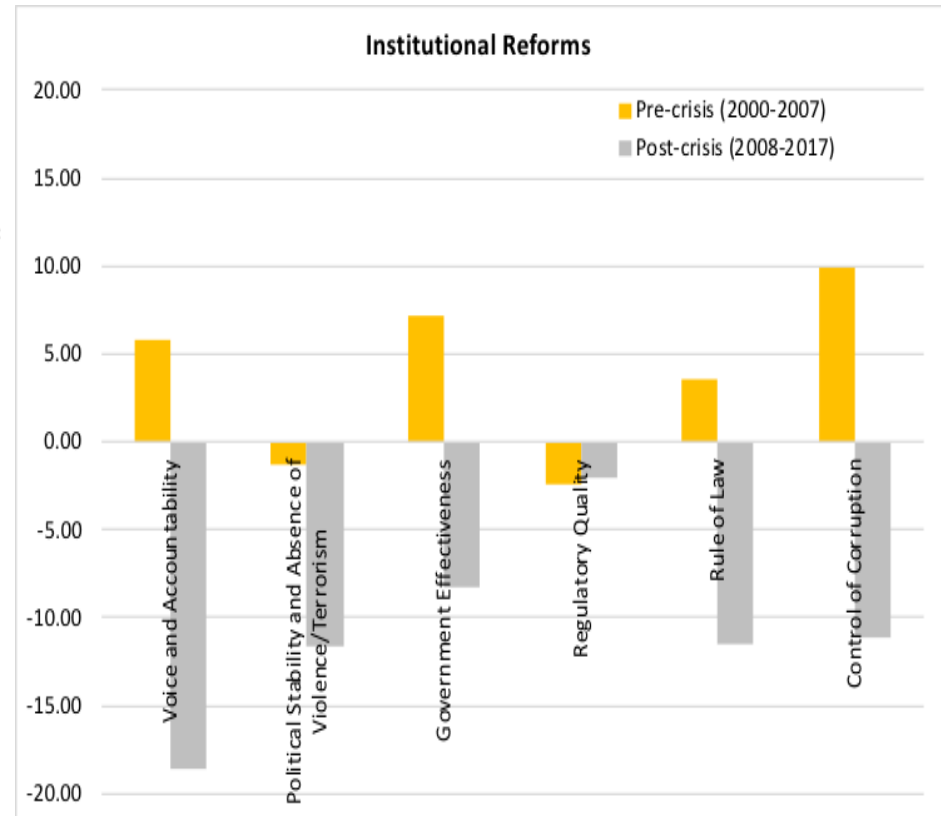
Kurumsal ortam bozuldu; geriledi...

A Decade of Declines

Dramatic declines in freedom have been observed in every region of the world.

www.freedomintheworld.org

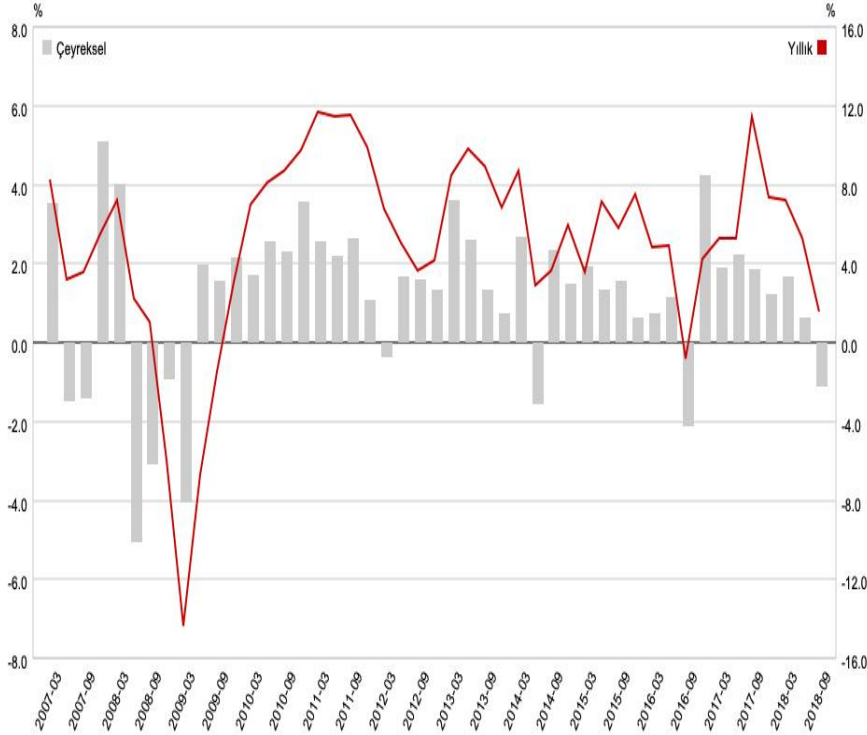
World Bank Governance Indicators

2017 büyümesi teşvikle (KGF) geldi, kırılگانlıklar daha da arttı...

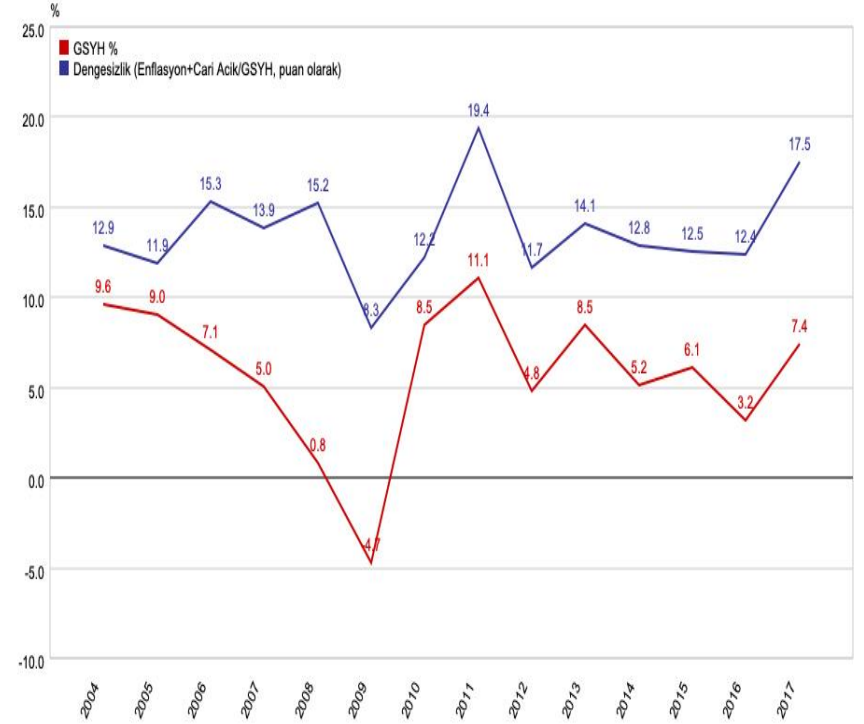
GSYH Büyümesi (%)

TURKEY DATA MONITOR

Büyüme ve Dengesizlikler

TURKEY DATA MONITOR

Ağustos yangını farklıydı, başta Brunson'un bırakılması; TCMB, cari açığın daralması, müdahalelerle ve Fed'le sakinleştik...

Döviz Kuru Sepeti

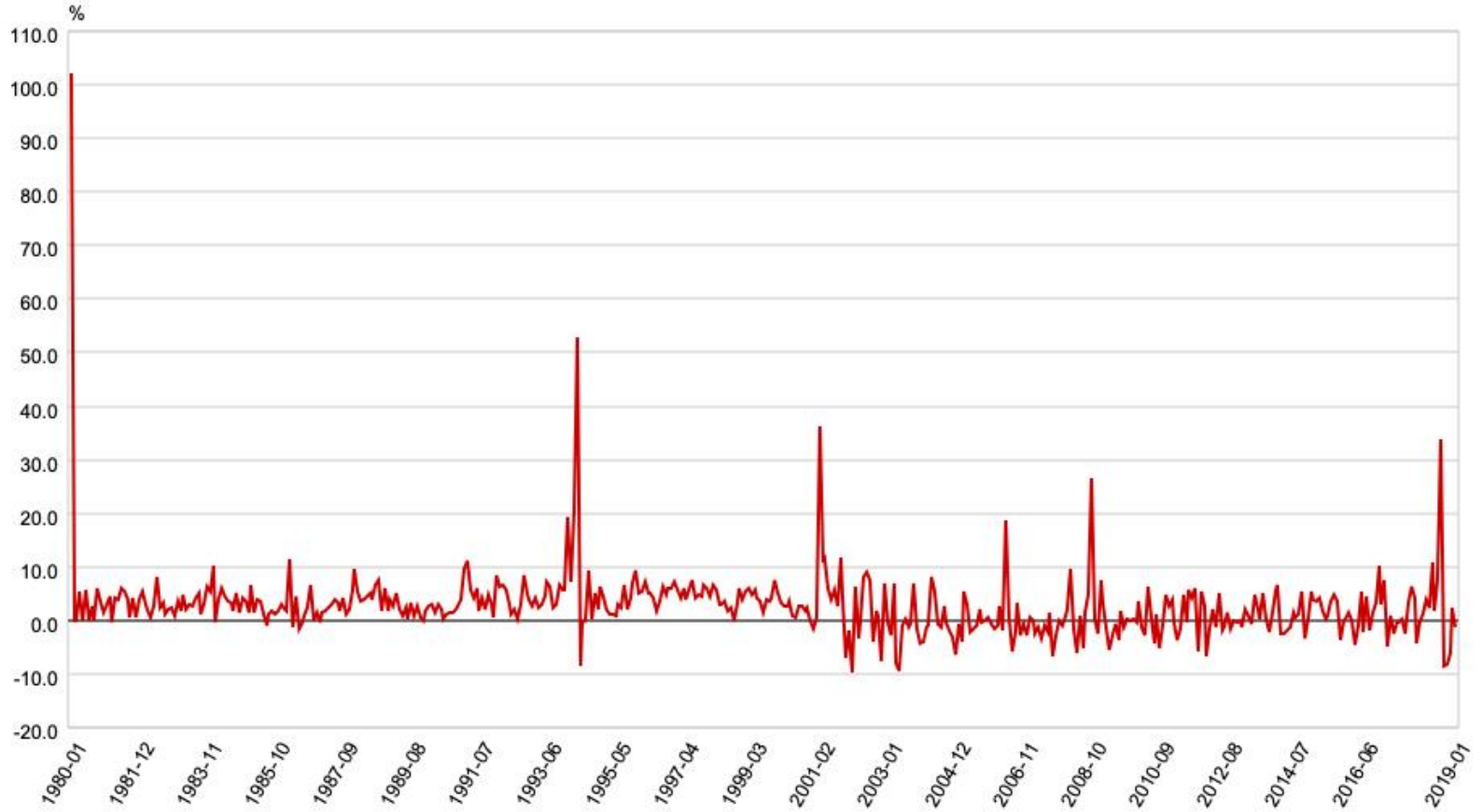
TURKEY DATA MONITOR

Yaşanan, 'kur krizleri' boyutundaydı...

USD/TL (ay sonu, %)

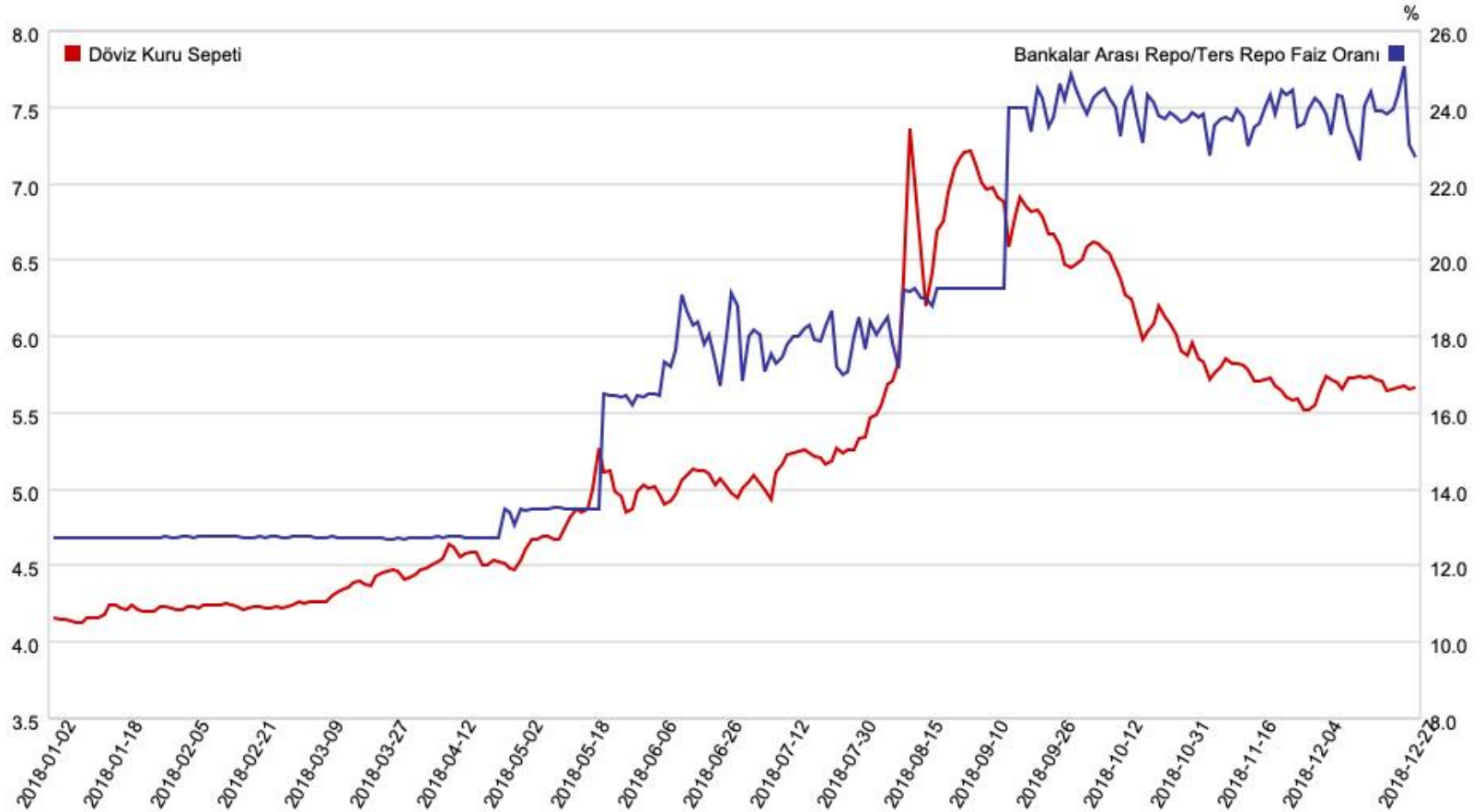
TURKEY DATA MONITOR

TCMB dođruyu yaptı, Eylül'de faiz yükseltti...

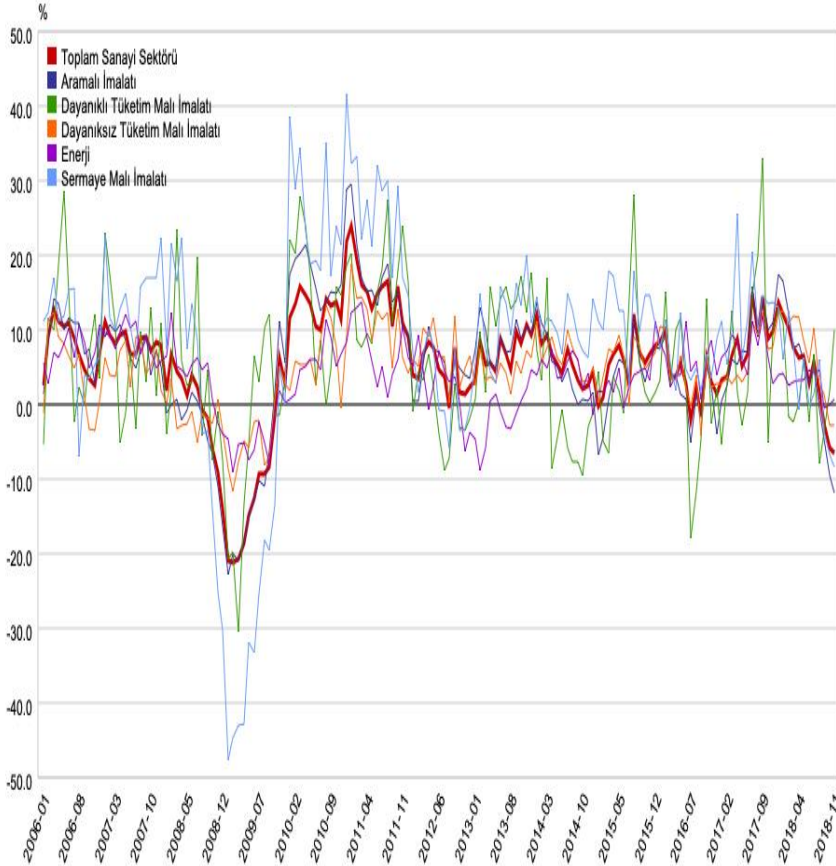
Para Piyasası Faiz Oranları ve Kur: 2018- ...

TURKEY DATA MONITOR

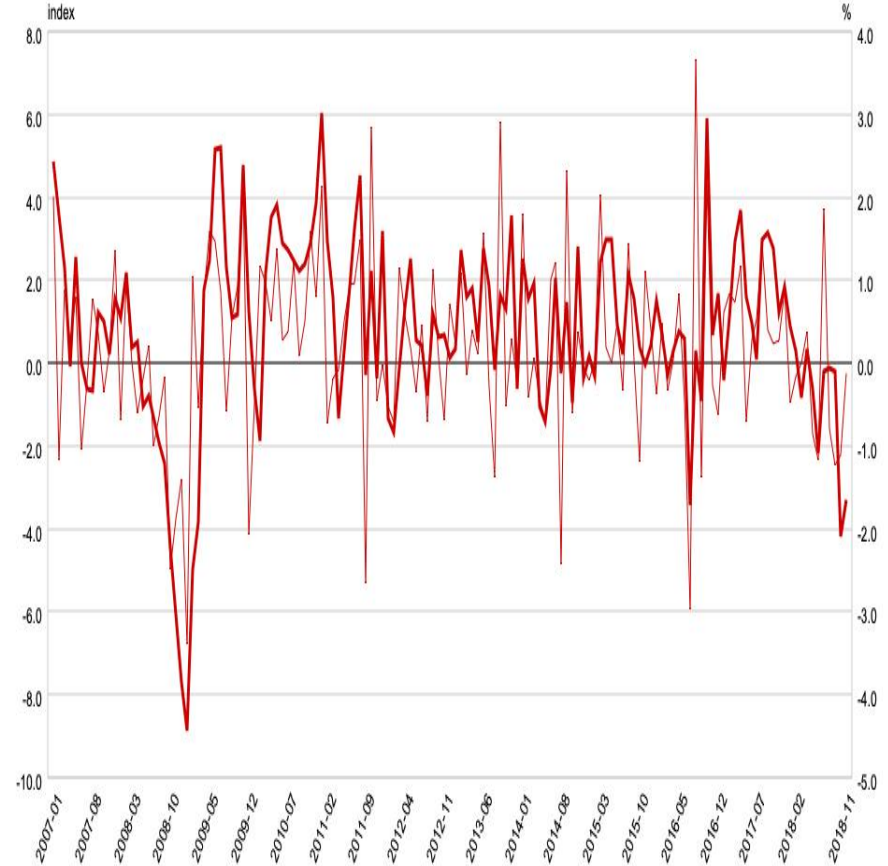
Finansal dalga reel sektöre bulaştı, daralma derinleşti...

Sanayi Üretimi -- Takvim Etkisinden Arındırılmış (yıllık, %)

Sanayi Üretimi (takvim ve mevsimsellik etkilerinden arındırılmış, aylık, %)

(Kalın çizgi 3-aylık hareketli ortalama)

Perakende satışlar iç talebin zayıflığını teyit ediyor...

Perakende Ciro Endeksi (yıllık, %, reel, KDV hariç)

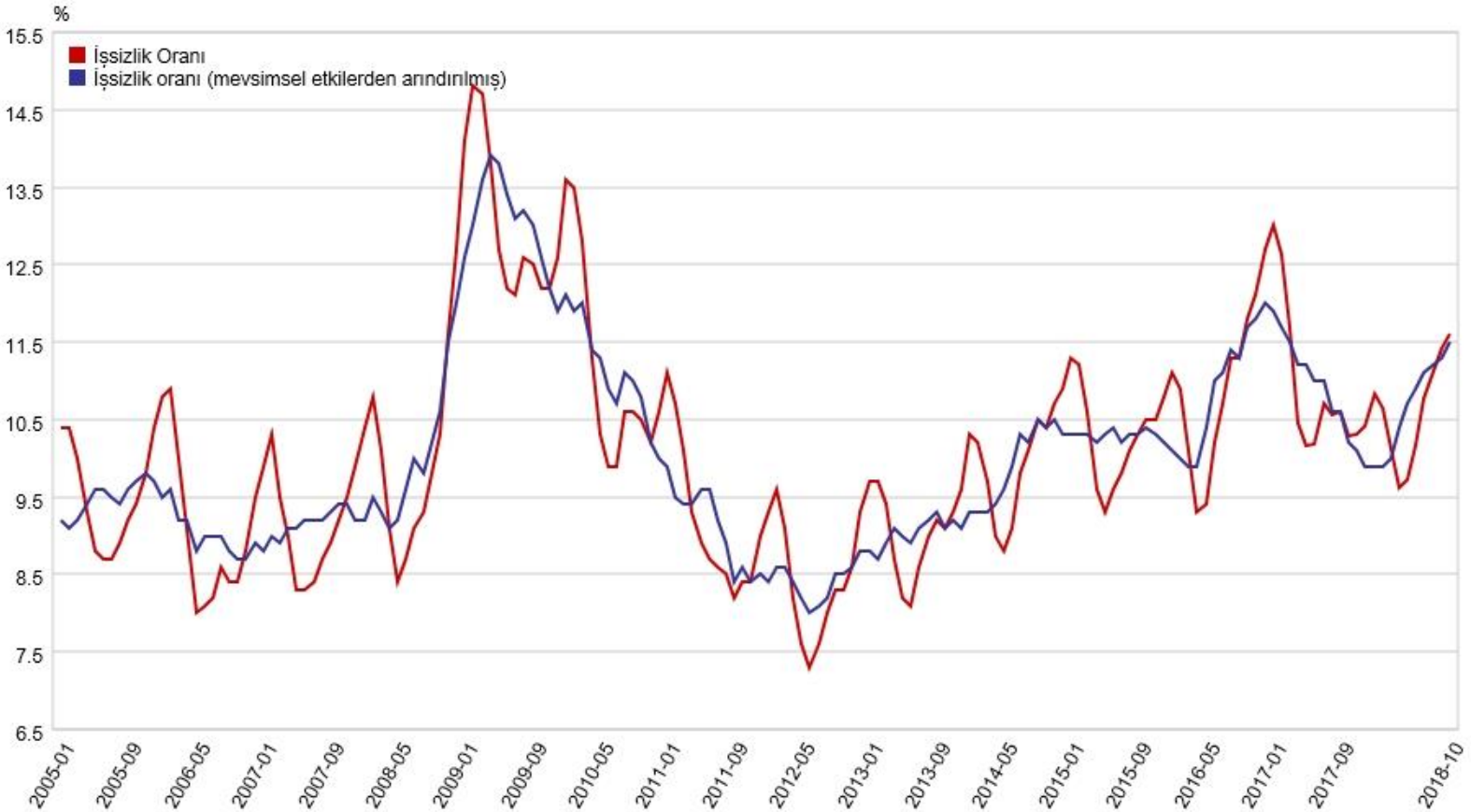
TURKEY DATA MONITOR

İşsizlik oranı artışa geçti...

İşsizlik Oranı (%)

TURKEY DATA MONITOR

Kredi gelişmeleri önemli: ‘Kısır Döngüyü’ nasıl kıracağız?

Kredi Büyüme Hızları: Kamu ve Özel Bankalara Göre (kur etkisinden arındırılmış 13-haftalık ortalama, yıllıklandırılmış) TURKEY DATA MONITOR

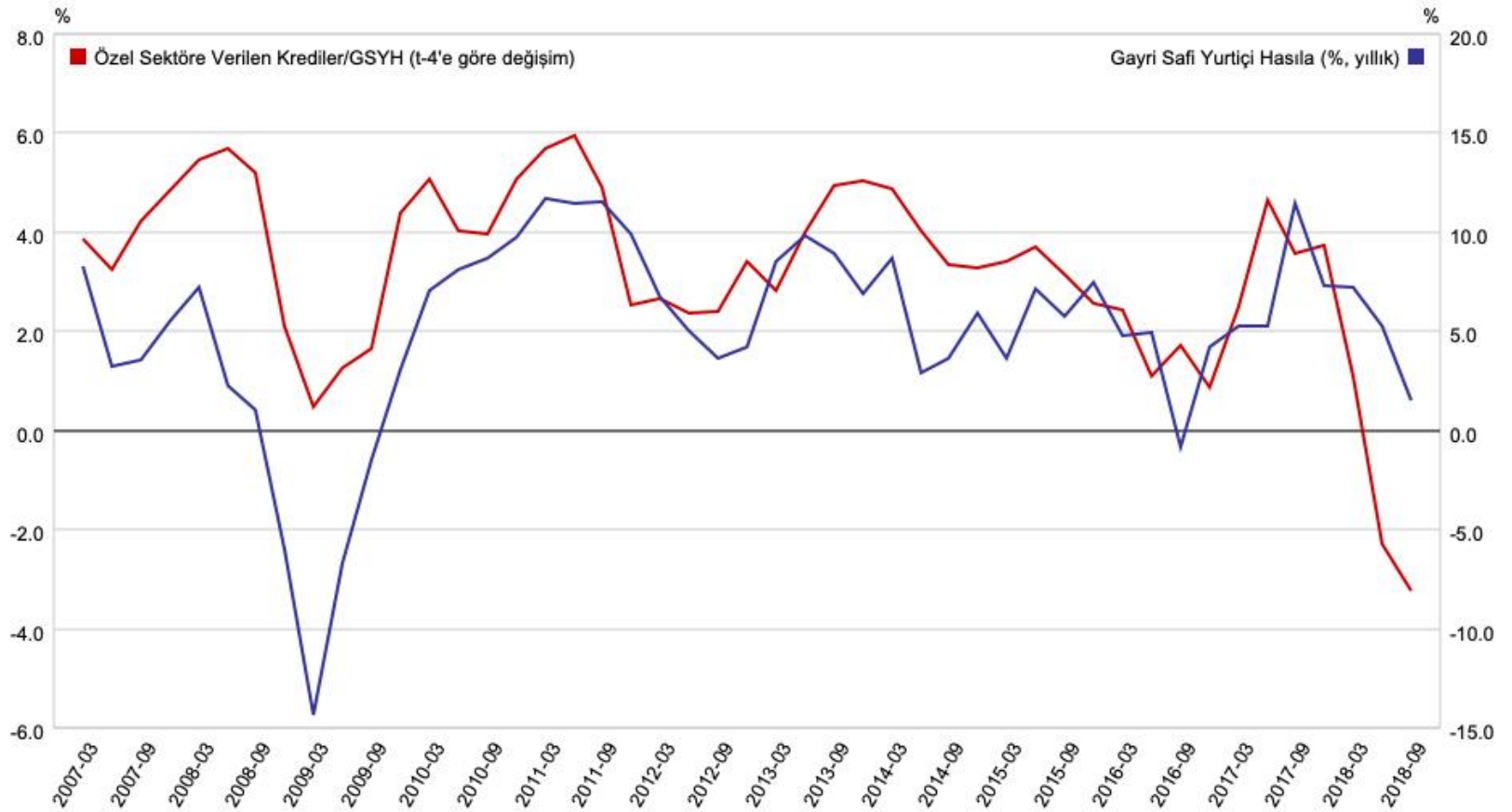

Kredi/GSYH oranı daralmaya başladı...

Büyüme ve Kredi Değişimi

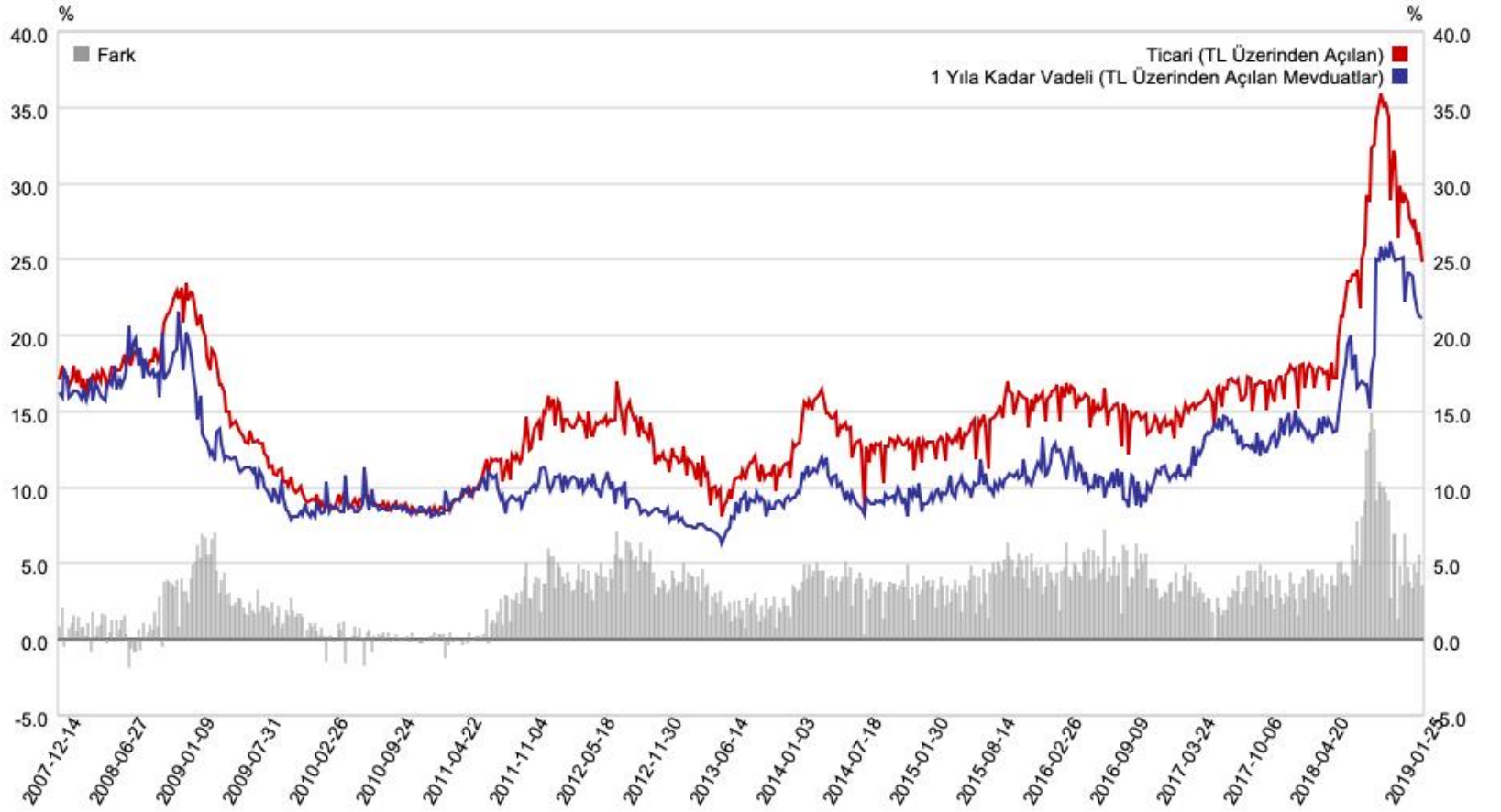
TURKEY DATA MONITOR

Faizler 'düştü' ancak sisteme 'sermaye/para' girmesi lazım...

Mevduat ve Kredi Faiz Oranları

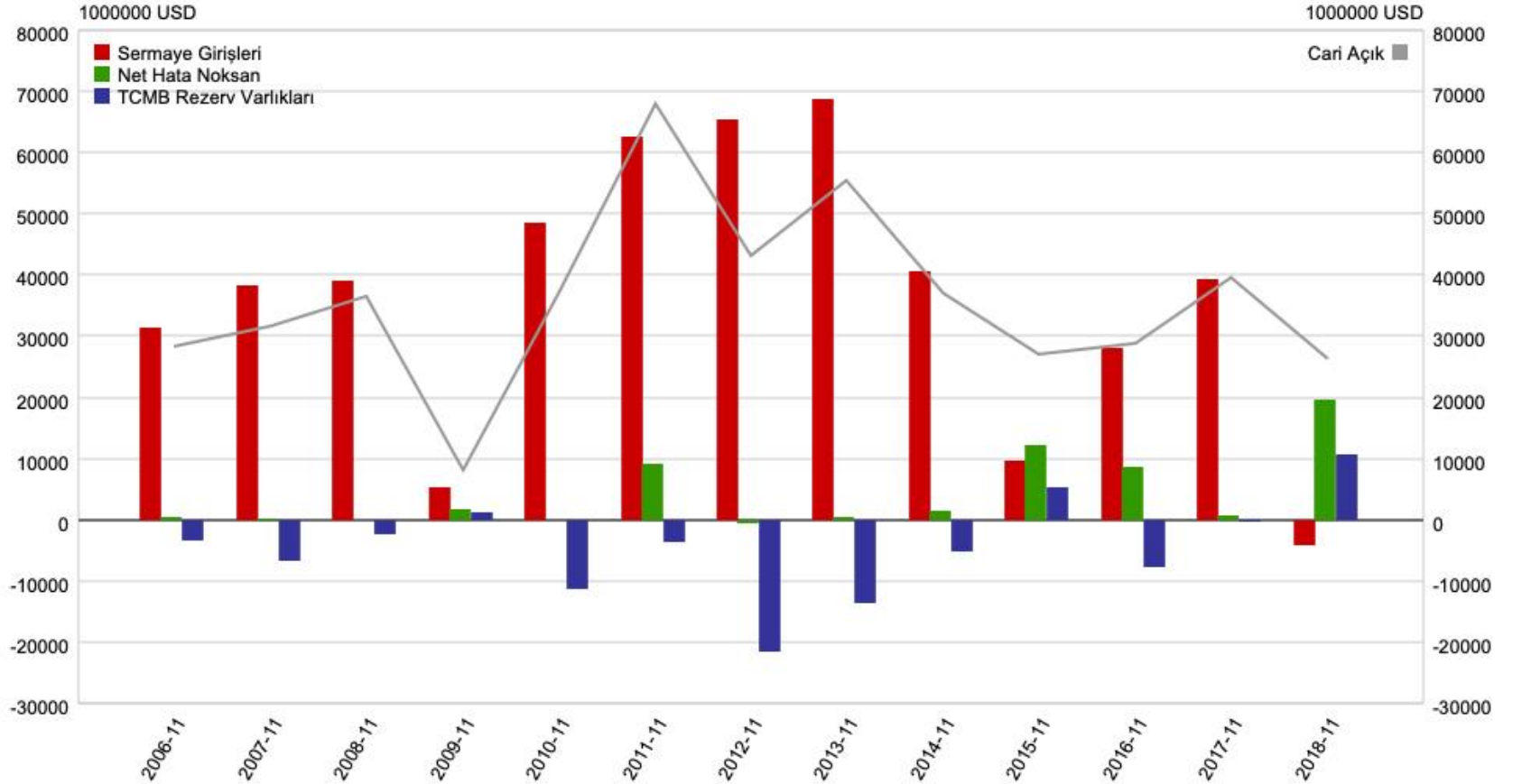
TURKEY DATA MONITOR

Ama arklar hata-noksan ve rezervler sayesinde dönüyor...

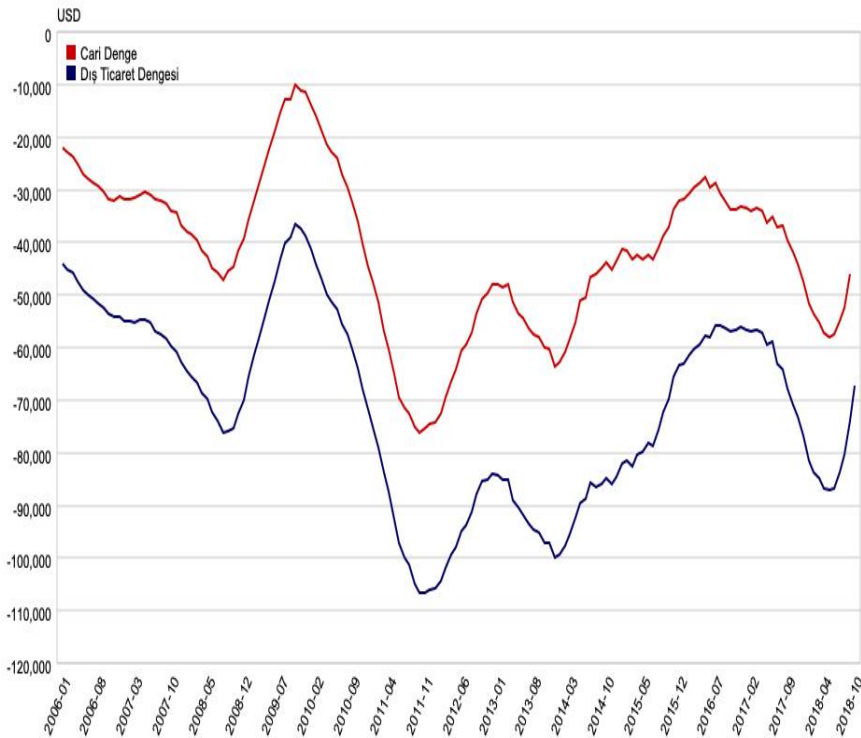
demeler Dengesi: Ocak-Kasım (toplam USD milyon)

TURKEY DATA MONITOR

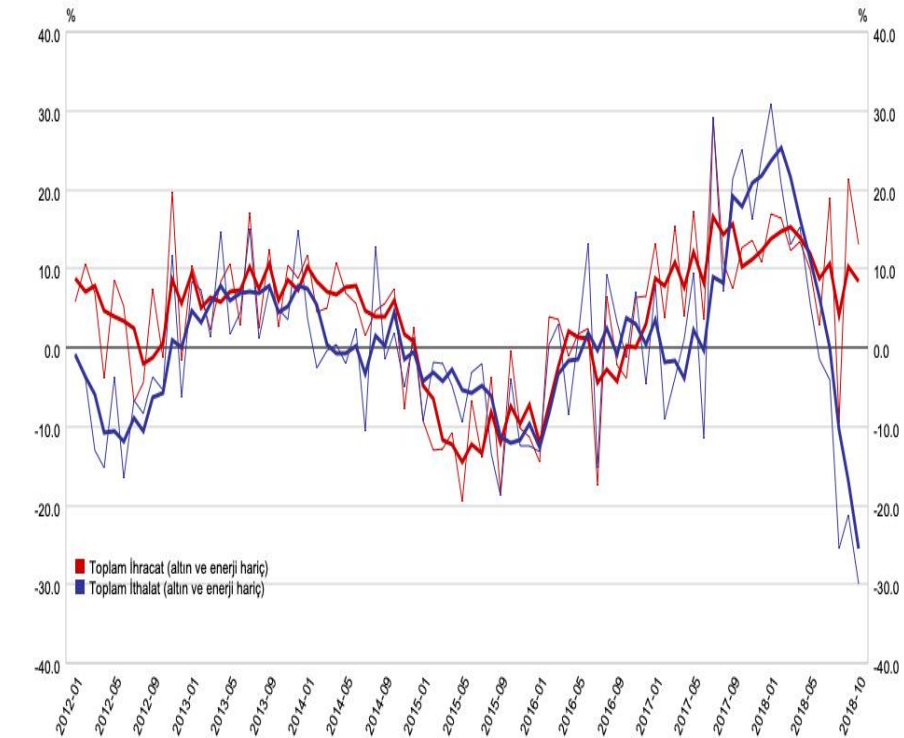
Cari açık daralıyor ama bu ağırlıklı olarak büyü(yeme)me kaynaklı...

Cari Denge ve Dış Ticaret Dengesi (12-aylık toplam, milyon USD)

TURKEY DATA MONITOR

İhracat ve İthalat (altın ve enerji hariç, yıllık, %)
(kalın çizgiler 3-aylık HO)

TURKEY DATA MONITOR

Kısa vadede çevrilmesi gereken dış borç hala yüksek...

Tablo 5. Kalan Vadeye Göre Kısa Vadeli Dış Borç Stoku (*)
(Milyon ABD Doları)

İçindekiler

2018 Kasım

MERKEZ BANKASI	5.931
MUHABİR AÇIKLARI	0
MEVDUAT	5.931
GENEL YÖNETİM (**)	4.450
BANKALAR	92.046
KREDİLER	45.511
DÖVİZ TEVDİAT HESABI	18.381
BANKA MEVDUATI	13.400
Yurtdışı Şubeler ve İştirakler	5.500
TL CİNSİNDEN MEVDUAT	14.754
Yurtdışı Şubeler ve İştirakler	5.679
DİĞER SEKTÖRLER	72.044
TİCARİ KREDİLER	46.686
İTHALAT BORÇLARI	39.952
PREF. & PEŞİN İHRACAT	6.734
DİĞER KREDİLER	25.358
KAMU	52
ÖZEL	25.306
Yurtdışı Şubeler ve İştirakler	6.300
TOPLAM	174.471

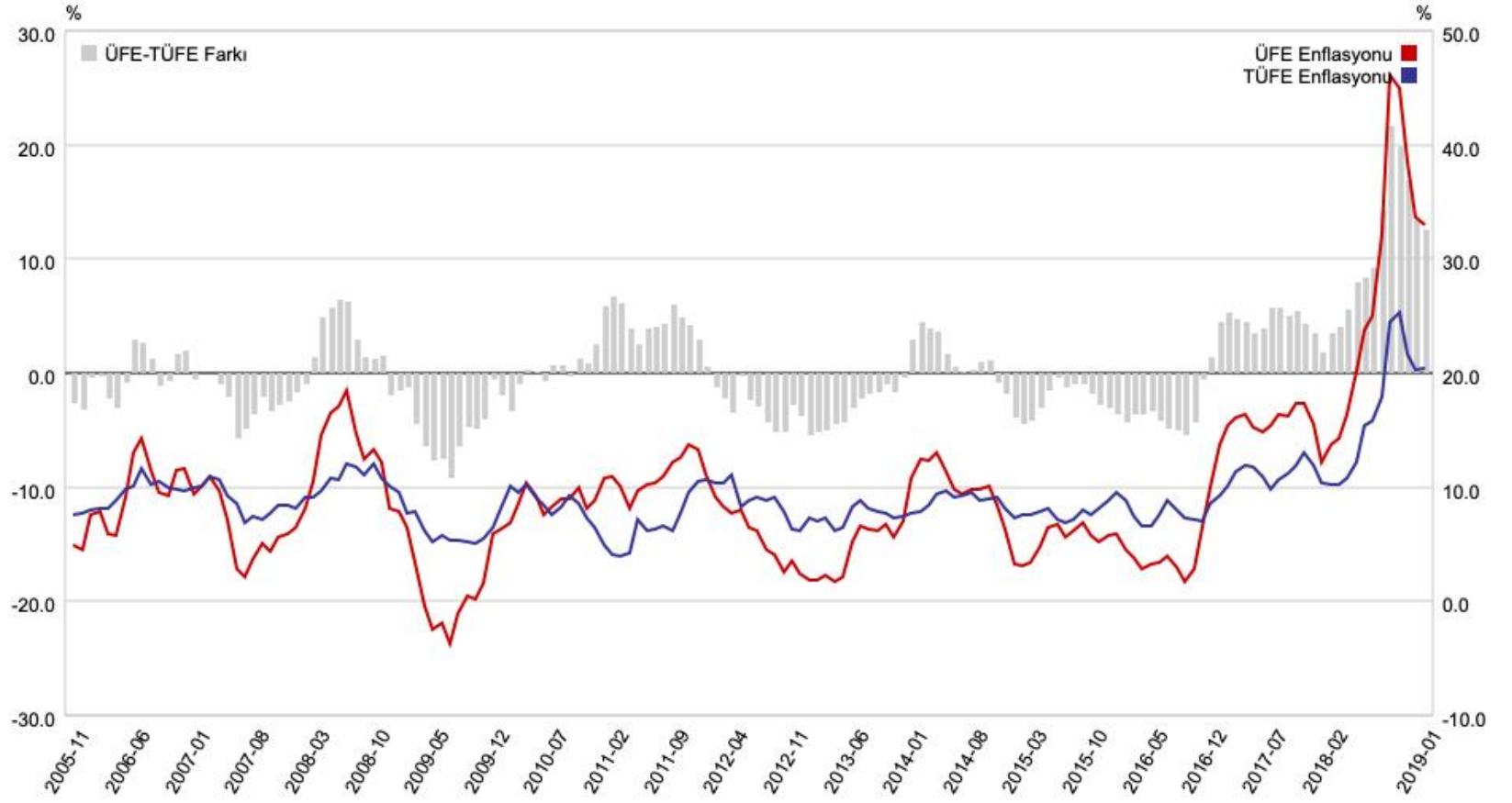
(*) Orijinal vadesine bakılmaksızın vadesine bir yıl ve daha kısa kalan dış borçları göstermektedir.

(**) Hazine Müsteşarlığı tarafından yurtdışında ihraç edilen borçlanma senetlerinden (eurobond) itfasına bir yıl ve daha kısa vade kalanlar için yapılacak ödemeleri kapsamaktadır (yurtiçi yerleşik kişilerce satın alınanlar hariç).

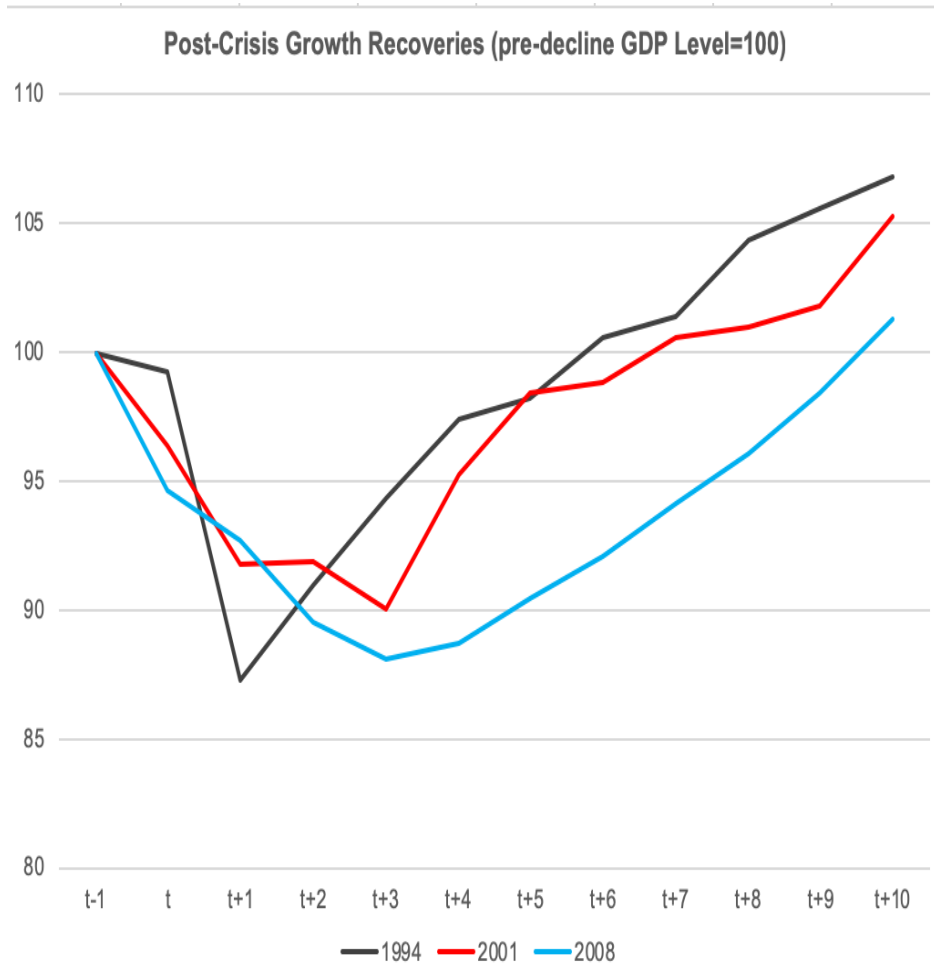
Son enflasyon gelişmeleri olumlu, ama riskler devam ediyor...

TÜFE ve ÜFE Enflasyonu (% , yıllık)

TURKEY DATA MONITOR

İyileşme dinamikleri 'bu defa farklı' olabilir mi?

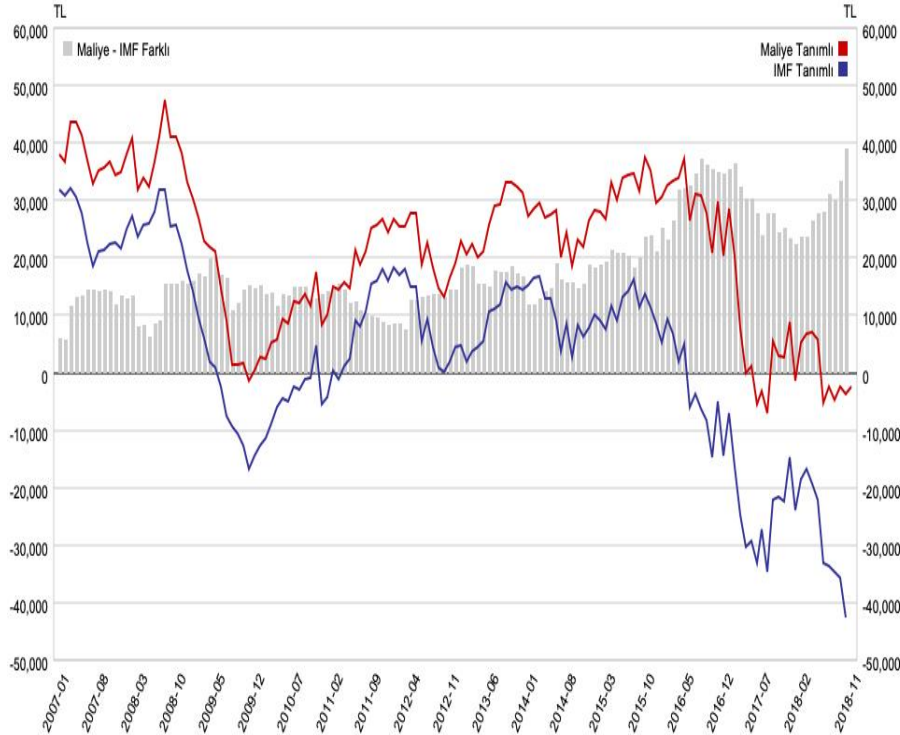
Yüksek ihtimal evet, çünkü...

- Fed yumuşadı ama yeterli olur mu, net değil...
- Özel sektör borcu yüksek ve döviz cinsi...
- Para ve maliye politikası teşvik alanı çok sınırlı...
- 'Potansiyel' büyüme muhtemelen düştü...

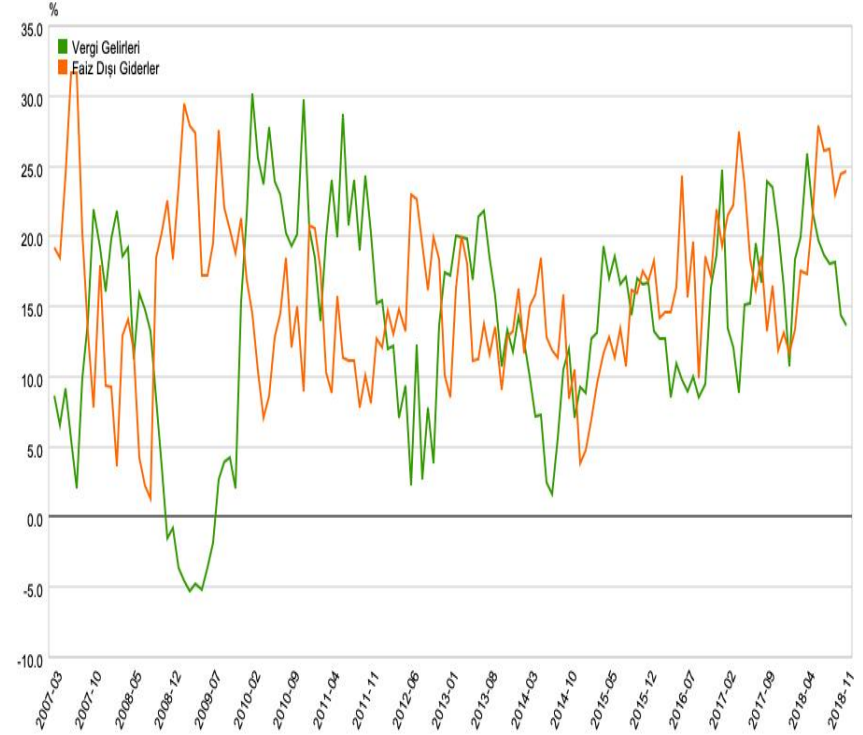
Para politikasında alan yok, maliye politikası baskı altında...

Merkezi Yönetim Faiz Dışı Dengesi (milyon TL, 12-aylık toplam)

TURKEY DATA MONITOR

Vergi Gelirleri ve Faiz Dışı Giderler (3-aylık hareketli ortalama, 12-aylık, %)

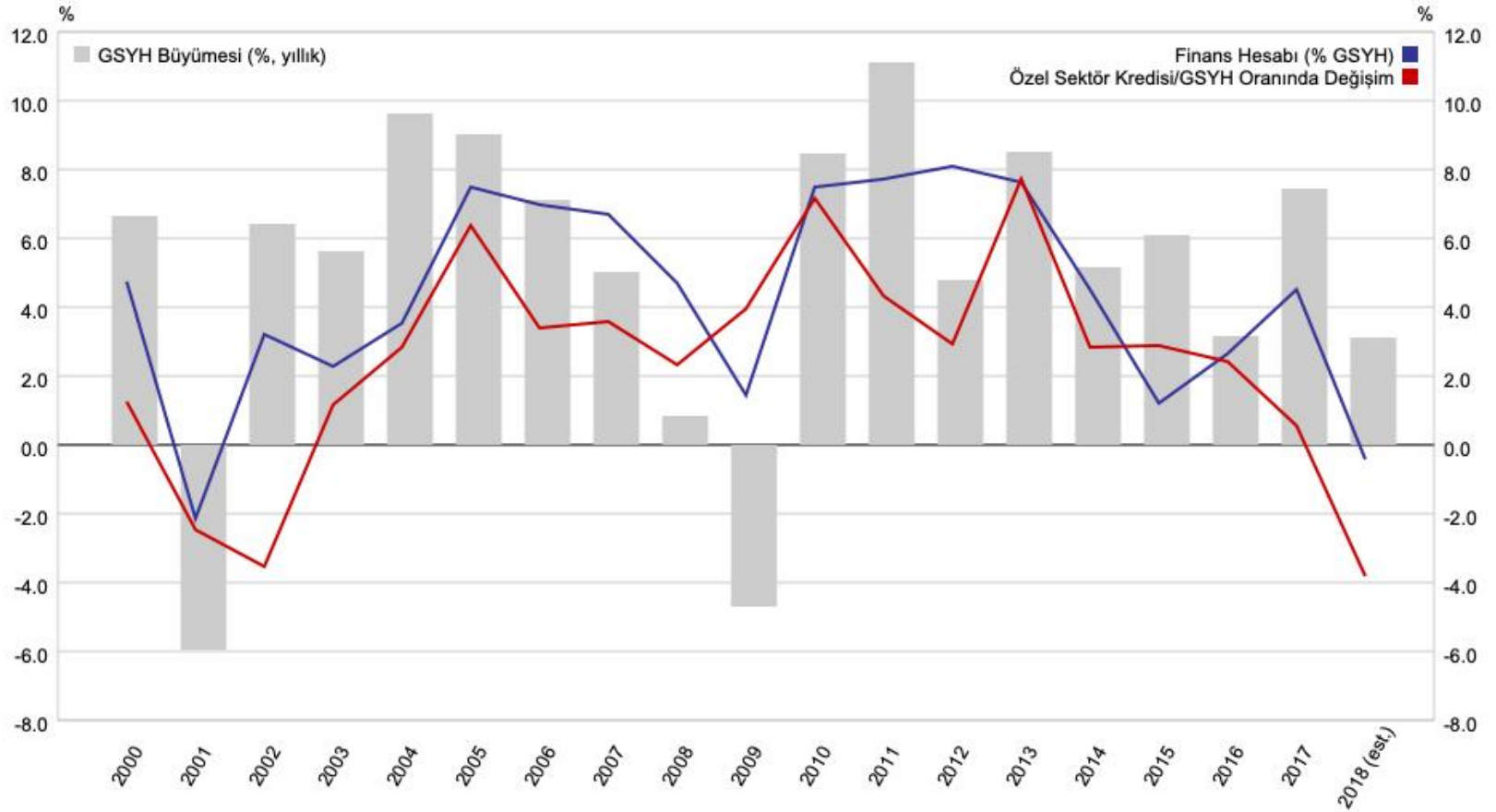
TURKEY DATA MONITOR

Bizim ekonominin ‘mekaniği’ üstüne kısa bir hatırlatma...

Sermaye Girişleri, Kredi Büyümesi ve Ekonomik Aktivite

TURKEY DATA MONITOR

Ödünleřmeleri düşünmek için bir “Türkiye Trileması”...

GlobalSource Partners

708 Third Avenue
18th Floor, Suite 1801
New York, NY 10017

info@globalsourcepartners.com
www.globalsourcepartners.com

+ 1 212 317 8015 Phone
+ 1 212 317 8318 Fax

Turkey Data Monitor

Konaklar Mahallesi, Selvili Sokak
Emlak Bankası Apartmanı 1/2,
Daire:13, Kat:4, 4. Levent, Istanbul

murat@turkeydatamonitor.com
www.turkeydatamonitor.com

+ 90 212 283 1275 Phone
+ 90 212 283 1275 Fax